

نوراك يوردى

ناشرى : نوراك يوردى

مدىرى : آق جورە اوغلى يوسف

اداره مىدىرى : توفىق نورالدين

يىل ۱۳۳۰ ۶ صاى ۱۵ مائىس ۱۳۳۰ يىل ۳ جلد ۶ صاى ۶۶

اولیه جق صورتده وقوعنه قناعت ایدمک و چفتچینک بیهوده یره دانخی ایچون چالیشدیغنی، اوکا اسیر بولوندیغنی قبول ایتمک لازمدر. فائض خفیف، آغیر اولسون، غیر مطرد اولونجه، استحصالاتک فیض طبعیسی، محصولاته بغير حق تملک ایتمک ایستین فائضجیلر طرفدن محو ایدیلیر؛ استحصال ملی یواش یواش سقوطه سوروکلییر. فائضجیلکک نتیجهسی هرکون بر استحصاله بی اولدیرمک، یوق ایتمکدر.

فائضجیلکک بو خراب آور نتیجهسی: زراعتک جهالتی، مملکت تقد پیاسه سنک حالی، حکومت رشواب مرکزک عطالتی و لاقیربسی ایله متناسب اولور. اعتبار زراعتی ملی برسیاست کیرمکه باشلا بجه بر قدر، بوسقوط محقق دوام ایدر.

م. زهیری

تورک ادبیاتی تاریخی

دوقوزنچی و اوتتبی عصرلرده کی

چغتای شاعرلری

۱

«نوائی» ده اول

باشی کچن صابیده

میر سعید: بر تو یوغنده [۱] «کیرمن اولسم تربتمک باشی غه: کشته بر شوخ ایردی دییوب یازم سز» دییهن و خالق آراسنده «کابلی» لقیله معروف

[۱] عجملرک رباعیسنه بدل تورکک بر نوع وزن ملیسیدرکه اکثریا اوچ و یادرت مصراعنک قافیه سنده جناس تام بولونور. [ولدچلی، محاکمة الفتن ترجمه سی]. «فاعلاتن فاعلاتن» و زنیله یازیلان تو یوغلرک قافیه سنده جناس تام بولونماسی شرط ایسه ده مشهور قاضی برهان الدینک بعض تو یوغلرنده جناس بولونما مقده در. چغتای شاعرلرینک کثرته قوللاندقلری بو شکل نظمی غرب تورکلرینک شعراسی نه دنه امال ایتلردر. چغتایجه تو یوغلرک همان هپسنده جناس موجوددر. بو شکل نظم تورکجه یه مخصوص

اولان بو شاعر سلطان ابوسعيدك دوچار غدري اولارق سرخسده شهيد ايديش و اورايه دفن اولومشدر .

محمد علي [غربي] : اصل اسمي محمد علي ، مخلصي غربي در . « نوائي » كنديسنه قرابتى اولديغنى سويله يور . مير سعيد كابلي ايله غايت دوست اولان بو « خوش محاوره و خوش خلق و خوش طبع » ذات يالكيز ادبياتده دكل صنايع نفيسه نك ديكر اقسامنده حائر رسوخ ايدى : او آراق ماوراءالنهرده بويوك ترقيسانه مظهر اولان موسيقى نك نظريات و عملياتنه واقف بولونيور ، مختلف سازلرى كال مهارتله چاليور ، و بوتون بونلردن باشقا كوزمل يازى يازييوردي . غربي بو اوصافدن دولاي سلطان حسينك نزدنده بويوك بر قيمت و اعتبارى حازدي . « نوائي » بوتون عائله سي افرادينك سلطان صاحبقران دركهنده قديم قول و موروث بنده اولدقلرى حالده ، مزايای شخصيه سندن دولاي غربي نك هر كسدن چوق نائل التفات اولديغنى ذكر ايدور . « سلطان صاحبقران خدمتندن غربت اختيار ايدوب سمر قنده قالدېنى ائساد نائل شهادت » اولان بو بدبخت شاعر ك فارسي و توركي ايكي مطلعي مجالس النفائس دن آلدق . قبرى معلوم ده كلدر .

درد حالمدين اكر غافل اكر آگاه ايسا
هيچ غم يوق كرمكاسين دلبر و دلخواه ايسا

چشم بيمارتو هر دم ناتوانم ميكند
لعل جانبخش تو جانا قصد جانم ميكند

سهر حسن اررشير : نوائي نك ده رين بر حرمت و محبتله بحث ايتديكي بو ذات حياتك كرم و سردينى كورمش ، كنجلكنده بوتون لذائذ و حظوظاتى

اولمقله برابر مثلاً « وار صاغي » كې مى بر شكل عد اولوناماز ، چونكه عروض وزنيله در . « كې » عثمانى تاريخ ادبياتى حقنده كي اثر معروفنده « توبوغ » ي اون بر محالى مى بر طرز نظم عد اتمكله چوق يا كيليور . سليمان افندي چغتاي لغتنده بونى بك دوغرو تعريف ايديور : « بحر رمل ايله مسدس مقصور وزننده انشا اولونان برنوع اشعاردر ، برلفظ ايله ايكي اوچ معنايه دلالت ايدور . » وامبهرى توبوغى « وزن ، غايه » ديه بك ياكلش كوسته ريور .

اقتطاف ايتمش مكمل بر شخصيتىدى . سيد حسنك، عاذنا باباسى متابه سنده
اولديغنى سويلهين نوائى « تورك وصارتده اوندن مكمل آدم كورمه دم » اعترا-
قنده بولونيور . شىبائى شرقك مشوار طيبى سنجه رندانه و لاقيدانه كچيرمن
بوشاعرك حجره سى اوزمان بوتون اهل كيف وذوقك بر موعده تلاقى سى ايدى .

چه خوش باشد صبحى بادلادام
لبالب از قدح دم دركشيدن
چو غنچه هردودريك پيرهن تنك
۳۳ پچيدن و دم دركشيدن

رباعيدنى ورد زبان ايلهين بوشاعر فرط استعداديله كنجلكنده بوتون
علوم متداوله يى اوكرتمشدى ؛ فقط « فقر جاني ظالم و تصوفده دىخى طبعى
كوزمل ايدى . سلاطين تربيتى حضورندن كندىخى اوزاق طوتدى . لکن
سلطان صاحبقران لطف مفرط ايله ايش ايچنجه كچيردى . و اولو تربيتلر
ايلهدى . سسيد حسن طبع لاقيدانه سى ايچانجه سرايك تشرىفاته . خدمات
عموميه نك تحمیل ايتدىكى مجبوريتلره تحمل ايدمه مدى ؛ بناء عليه قرب پادشاهيدن
چكيلهرك اورانك الك معروف مشايخندن « مولانا محمد تبادكانى » [۱] يه انتساب

[۱] نفحات الانسده « ۸۳۸ » ده وفات ايتدىكى مذكور اولان مشهور شيخ زين
الدين خافى نك مريدى اولان بودات زمانك مقتداسى ايدى . هرات شهرنده علم و فضليه ،
تصوفده كى كماليله هر كسه تفوق ايدى يوردى . قصيده برده يى تخميس ايدى و خواجه
عبدالله انصارى نك « منازل السائرين » نه شرح يازان بو مرشد زمانك اسمنى مختلف
كتابلر باشقا باشقا قيد ايدى يورلر : مجالس النفائسك بزم اسانس اولان نسخه سنده
« تبادكانى » ديه صحيح اولارق محرر اولان بواسم سفينة الشعرا ده « بناكانى » و ميرخوانده
« تادكانى » طرزنده يازلشدر . بونك طبع واستساخ يا كتابلردن ايلرى كادىكى محققدر .
ميرخوانده اونك حقنده علاوه شو معلوماتى و يرييور :

« ... و از ابيات هدايت آياتش ابن مطلع در مجالس العاشقين مشهور و مسطور است :
آنها كه بجز قامت سروت نكرانند كر راست بكوفى همه كونه نظرانند . — و مولانا
شمس الدين محمد در شهرور سنة احد و تسمين و ثمانائة وفات يافت و در خيابان هرات مدفون
گشت . » [روضة الصفا ، يدنجى جلد] . فى الحقيقه ، سلطان حسين « مجالس العشاق » نك اللى
اوچنجى مجلسنى « مولانا تبادكانى » نك مناقب عاشقانه سته تخصيص ايتشدر . [آياصويه
كتبخانه سى ، نومرو ۴۲۳۸] .

و «سلوک اختیار ایدوب اربینلر چیقاروب چوق مقاصد معنوی حاصل ایلدی». سید حسن حیات درویشانه‌یه کیردکن صوکر ا متصوفانه شعرلر انشاد ایتشد. «مبارک مرقدی میان دوجوی ده کذرگاه یولنده کندی باباسی خطیره سی ایچنده در». مجالس النفائس ده مذکور مطلعی شودر:

المی نور عرفاندین کونکولکا بیر صفا بیرکیل
که عصیان طلعتی ایچرا خراب احوال و حیران دور

مولانا یقینی: «صبحی که دم بهر نزد یکنفس تویی». نخلی که بر نخورد ازو هیچکس تویی «مطلعنک قائل اولان بو شاعری نوائی». محاکمة اللغتين «ند». امرای تورکدن وجود بولان خوش طبع و لسانلر «آراسنده تعداد ایتمکه برابر» مجالس «ده اونک حقهنده پک آز تقدیرکار داورانیور». غایت سرت خویلی، غریب بر آدم اولدینی ایچون بعضیلری حقهنده متجاوزانه بر لسان قوللامقدن چکینمین «مولانا یقینی» حیاتنک صوک سنه لرنده اسکی معصیتلرندن توبه ایتمش، ا باب صلاحدن اولمشدر. تورکجه و فارسی شعرلر یازان بوشاعرك اك زیاده تقدیر ایتدیکی تورکجه اثر آتیده کی مطلعی ایتش:

آه کیم جانیم غه یشم یار نادان ایلکیدین
دادو فریاد اول جفاجی آفت جان ایلکیدین

مولانا اتابی: «محاکمة اللغتين» ده ذکر ایدیلن بوشاعر «بلخ» لیدر. زماننده، اوراده بویوک بر شهرت قازانمش مشایخدن «اسماعیل آتا» یه انتساب ایتمش وشبهه سز اوندن دولای «اتابی» تخلص ایتمشدر [۱]. تام بر طبیعت درویشانه مالک اولان بوخوش و منبسط خویلی شاعر طبیعی اک زیاده الهامات متصوفانه سنه تابع اولمش و ایجابات صنعتی هیچ کوزه تمه مشدر. حتی نوائی مجالسنده «... اما مولانا چوق تورکانه سوبله یوب قافیه احتیاطنه مقید دکلدی»

[۱] آتا کلمه سی اختیار و محترم آدم معنایه کلیر [جفتای لقی، سلیمان افندی]. تورکستانده بویوک شیخلره آتا عنوانی وریلیر: احمد یسوی نک شیخی «آرسلان آتا» در: یسوی نک خایفه لری و اولنرک معروف معقلری تکمیل «آتا» عنوانی حائز درلر. «یسوی» دن تشعب ایدن بکشتاشی مشایخنه «بابا» دینلمه سی ده بوسبیلده در.

قیدیلہ بوئی ایسا ایدیور . مع مافیہ صنعتکارانہ اولمقدن زیاده متصوفانہ شعرلر یازماسی مولانا اتانی نك اشتہارینه چوق یاردیم ایتیش و «کندی زماننده شعرى اترک بیننده شهرت طوتمشدر» . بلخ نواحیسنده مدفون اولان «اتانی» نك فارسى اثرلر یازوب یازمادیغنى «نوائى» تصریح ایتیور .

مردنا مقیمی : «سکا کی» ، «اتانی» ، «یقینی» کبی شاعرلرله برلکده اسمی «محا کمة اللغتين» ده ذکر ایدیلن بوشاعر «هرات» لی بر درویش ایدی . ارباب تصوفدن اولمق و اوزمره نك بوتون اصطلاحاتنه واقف بولونمق حسیله جداً قیمتدار برطاقم آثار وجوده کتیرمشدر . حتی «نوائى» بوتون مشکلیسنده لکنه رغماً اونك :

سین سین اصل وجود هر وجود
سین دین اوز کا وجود فانی وجود

بندلی ترجیغنى «خیلی چاشنی سی وار» دیه بکه نیور . هر پارچه نك صوکنده تکرار ایدن بو کوزمل بیتدن ، مذکور ترجیعک وحدت وجود فلسفه نى مفید اولدیغى آ کلاشیلیمقدده . فارسى آثاری اولوب اولمادیغنه ناثر هیچ بر قیدموجود اولمایان بوشاعرک جداً متکمل و مسلک نك آدابنه واقف برمتصوف اولدیغى محققدر ؛ بو اعتبار ایله فارسیده ده قدرت افاده یه مالکیتى محتملدر .

— پیتمه دی —

کویرلی زاده
محمد نزار

کور جمعیله

استانبول «تورک کوجی» منفعتنه ویریلن مسامره ده تورک کوجی صراغی مشولی قوزوجی اوغلی تحسین بکک ایراد ایتدیکی خطابه در :

بویوک تورانی اوزایسان یکی ، اویانیق تورک دنیا سى ، تورانك آلتون تاجنى طاشیه چق سلطنت بناسینك درت دیره کنى دیکدی : تورک بیلکی درنکی ، تورک یوردی ، تورک اوجاغی و تورک کوجی !